

Řízení o žalobě proti nezákonnému zásahu správního orgánu

© JUDr. Martina Radkova

§ 82 – 87 s. ř. s.

- ochranu proti nezákonnému zásahu máme v s.ř.s. od 1. 1. 2003 – byla to novinka
- definici zásahu neobsahuje ani s.ř.s. ani jiný zákon

Definice

- legislativní zkratka **ZÁSAH** =
zásah, pokyn nebo donucení
(pojem „zásah“ tedy používáme
v užším a širším smyslu)
- zásah musí být zaměřen
proti žalobci nebo v jeho
důsledku bylo proti žalobci
zasaženo

Pojem zásahu = důvodnost žaloby

- Posouzení, zda úkon správního orgánu může být pojmově nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením ve smyslu § 82 o. s. ř., je otázkou důvodnosti žaloby (součástí rozhodnutí ve věci samé), nikoli otázkou existence podmínek řízení dle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. (Podle usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 16.12.2008, č. j 8 Aps 6/2007 - 247

Zásahem je například:

- zahájení či provádění daňové kontroly
- odtazení vozidla
- neumožnění nahlédnutí do osobního spisu celníka
- změna rodného čísla
- zaevidování v databázi
- provedení místního šetření

Aktivní úkon?

- Faktické jednání správních orgánů musí pro to, aby bylo "zásahem" ve smyslu § 82 s. ř. s., naplňovat mj. dva znaky: 1) musí jít o **aktivitu (úkon)**, nemůže se jednat o pasivitu (nekonání) správního orgánu, a 2) úkon musí být pro osoby, vůči nimž směřuje, **závazný** tak, aby tyto osoby na základě tohoto úkonu byly povinny něco dát, konat, nekonat (opominout, zdržet se) či strpět.
Neprovedení záznamu do katastru nemovitostí proto není zásahem správního orgánu ve smyslu § 82 s. ř. s. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 1. 2008, čj. 3 Aps 3/2006-54

2 typy žalob:

1. žádost soudu, aby rozhodl, že **zásah je nezákonný**
2. aby soud navíc **zakázal opakování zásahu** – **podmínkou** je, aby zásah **trval** **nebo** jeho důsledky **anebo** hrozilo jeho opakování - tento stav tu musí být i v době rozhodnutí soudu (rozdíl proti přezkumu rozhodnutí)

Hrozba

- hrozba opakování zásahu musí být **reálná** (pravděpodobná)

K definici

- zásah **není** rozhodnutím ani nečinností, není to ani vydání právního předpisu

K definici

- zásahem **jsou** obvykle aktivní úkony v rámci správního dozoru (autoritativní úkony příslušníků ozbrojených sil – policistů, vojáků, vězeňské stráže, celní správy, městských strážníků, ale i různých kontrolorů, stavebního dohledu, daňové správy)

K definici

- zásah musí směřovat proti **veřejným** subjektivním právům žalobce, nejde např. o ochranu proti soukromé osobě, např. svépomoci podle občanského zákoníku

Nezákonnost

- zásah musí být **nezákonný**:
výchozím bodem je ústavní
klauzule: státní moc lze
uplatňovat jen
v případech, kdy tak
stanoví zákon a v zákonem
určených mezích (č. 2/3
Ústavy a čl. 2/2 LZPS)

Nezákonnost zásahu

- zásah je nezákonný, když správní orgán k němu **nemá pravomoc** (prokazuje se předložením služebního průkazu, stejnokrojem...), zásah musí být v souladu se zákonem povahou, rozsahem, obsahem a účelem
- **způsob zásahu** musí být zákonný (přítomnost třetí osoby, tělesná prohlídka – osoba stejného pohlaví)
- **zásah musí být vykonán v územním obvodu** správního orgánu/příslušníka

Bránit se nezákonnému zásahu?

- podle komentáře s. ř. s. to není podmínka žaloby, Obecné správní právo (Hendrych) to vyvozuje z LZPS, nelze se však přitom dopustit trestného činu (útoku na veřejného činitele apod.).

Účastníci řízení

- účastníci řízení: žalobce a žalovaný
- **aktivní žalobní legitimaci** má ten, kdo byl přímo zkrácen na svých právech (tj. ten, kdo to tvrdí), kdo podal žalobu

Žalobce

- žalobcem je ten, kdo BYL zkrácen na svých právech – k zásahu tedy již **došlo** – jde se do minulosti

Žalovaným je

1. správní orgán
2. nebo správní orgán, který sbor, jehož je členem zasahující příslušník, řídí (např. policie je podřízena Ministerstvu vnitra), nebo
3. u obecní policie obec

Řízení

- věcná příslušnost: krajské soudy
- místní příslušnost: podle sídla žalovaného správního orgánu
- v řízení o nezákonném „zásahu“ se použijí obecná ustanovení o řízení (část III. hlava I s.ř.s.)

Lhůty

- subjektivní **lhůta** pro podání žaloby: **2 měsíce**
- objektivní: **2 roky**
- zmeškání lhůty nelze prominout
- lhůta běží od doby, kdy se žalobce **dozvěděl** o zásahu

Náležitosti žaloby § 84 SŘS

A. obecné (§ 37/3 SŘS)

B. zvláštní:

1. označení zásahu
2. vyličení rozhodujících skutečností
3. návrh důkazů
4. a petitu (měla by obsahovat o tvrzení a argumenty o trvání zásahu nebo hrozbě opakování), důkazní břemeno žalobních tvrzení nese žalobce

Nepřípustnost žaloby § 85 SŘS

1. ochrany se lze domáhat jinými prostředky
2. to neplatí, když se žalobce se domáhá pouze určení nezákonnosti zásahu

„Jiný prostředek“

- **jiným prostředkem** tu není stížnost, podání trestního oznámení, podnětu ombudsmanovi, žaloby o náhradu škody ani ústavní stížnost
- např. lze podat námitky (které nemají odkladný účinek) proti ústnímu zakazu prodeje zboží inspektorem ČOI, znehodnocení zboží, uzavření provozovny
- jinak je to, když stavební úřad odstraní stavbu nebo nařídí vyklizení stavby a oznámí to až poté

Tzv. jiný zásah – pro Ústavní soud

- **odlišit** od tzv. jiného zásahu, který může zakázat (nikoli zrušit) Ústavní soud (má jít o jednorázový, protiprávní a protiústavní **útok orgánů veřejné moci** na ústavně zaručená práva či svobody), v praxi ÚS to byly např. vynucování čestného prohlášení ve věcech ochrany přírody, znemožnění přítomnosti advokáta u podání vysvětlení u policie

1. možný výrok soudu

- **soud určí, že provedený zásah byl nezákonný**
- **+ výrokem zakáže pokračovat v porušování práv žalobce**
- **+ přikáže obnovit stav před zásahem**
- **důležité**: soud rozhoduje podle stavu ke dni rozhodnutí

2. možný výrok soudu

- Když zásah již **netrvá**:
- **soud** výrokem pouze **určí**, že zásah byl **nezákonný**
- **důležité**: soud rozhoduje podle **skutkového a právního stavu**, který byl v době zásahu

- Z ustanovení § 85 s. ř. s. plyne, že ve vztahu mezi žalobou proti rozhodnutí a žalobou proti nezákonnému zásahu správního orgánu má primát žaloba proti rozhodnutí a možnost úspěšně podat žalobu proti nezákonnému zásahu nastupuje teprve tehdy, pokud žaloba proti rozhodnutí nepřipadá v úvahu...
Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 8. 2005, čj. 2 Aps 3/2004-42

